

Oponentský posudek na bakalářskou práci Karolíny Karnošové Výklad snů v antické tradici

Bakalářská práce Karolíny Karnošové se zaměřuje na recepci snů v řecké antice. Autorka nejprve mapuje tzv. náboženský přístup ke snům a jejich výkladu (zejména na případě Homéra), načež se přesouvá k jádru své práce, tj. k představení oneirologické tradice, již prostředkuje zejména rozbor hippokratovského spisu *De victu* a dvou kratších pojednání Aristotela.

Téma je zpracováno na solidní úrovni. Práce má dobře vystavěnou strukturu a její jednotlivé části ze sebe logicky vyplývají. Výklad je srozumitelný a podporovaný jednak odkazy a citacemi z primární a sekundární literatury, jednak validní argumentací. Odborné knihy a články zvolené pro práci byly vybrány dobře a v přiměřeném množství, navíc autorka prokázala, že s obojím umí funkčně zacházet. Pochvalu zasluhují přehledné výklady obtížných antických spisů a idejí, to platí zejména pro spisky a nesnadné myšlenky Aristotelovy (s. 34-38).

Vyložených záporů obsahuje práce jen málo a takřka žádné důležité. Určitě by bylo možné vylepšit formální stránku, zejména gramatiku a styl. V průměru každá stránka obsahuje dvě hrubky (většinou v interpunkci), ale někde je to i více (viz např. s. 31). Antická jména a termíny jsou psány většinou správně, ale ne vždy.¹ Citace občas nejsou opatřeny zdroji, nebo se tak děje s příliš velkým odstupem (viz např. s. 30). Někdy autorka cituje kurzivou (s. 30), jindy ne. Co se týče citací veršů, někdy jsou psány pod sebou (s. 8), ale jindy vedle sebe bez veršových předělů (s. 12, 14).

Dále by bylo možné zapracovat na přesnosti vyjadřování. Někdy není smysl vět zcela jasný, jindy věty, výjimečně i celé odstavce (s. 32), sklouzávají k frázím a výplňovým banalitám (s. 38, 38, 40 aj.), případně opakují víceméně totéž.² Na s. 8 například píše, že i když si řečtí básníci sen „přizpůsobili vlastním záměrům a využili jako literární topos, je božský sen kulturně strukturován a zůstával také významnou součástí náboženské zkušenosti Řeků“ (s. 8)? Nebo: „Toto odvětví se stalo záhy velmi populárním v oblasti intelektuálního diskursu“ (s. 30). Nebo: „Aristotelův agnostický přístup ... byl ... klíčovým v pozdějším přelomu, po kterém lidé přestali přespříliš sázet na mantickou spolehlivost snů?“ (s. 31).

Občas není vše v pořádku s přesností reprodukce pramenů. Na s. 7 se říká, že homérský sen „měl vždy podobu návštěvy snové postavy“, ač pramen uvádí, že se tak dělo pouze „obvykle“ (Dodds 1995, s. 109). Na téže straně stojí, že „v homérském Řecku ještě neexistovala okna ani komíny“, třebaže podle pramenu to platilo pouze pro homérské ložnice (Dodds 1995, s. 109).

Někdy nepřesná reference hraničí s interpretačním pochybením. Například na s. 7 se lze dočíst, že „antický člověk také očekával, že snová postava bude vznešená,

¹ Ne Serviuse, ale Servia; ne Eustathiuse, ale Eustathia, ne Macróbia, ale Macrobia; ne Aristoteles, ale Aristotelés.

² Viz např. s. 29-31, kde několikrát zaznívá, že hippokratovský autor uznával modlitby a působivost bohů.

krásná, ušlechtilá a náležitě oděná. Takové jsou totiž rysy, které jsou často připisovány právě bohům“. Jenže v takové podobě se zjevovali hlavně bohové, a proto lidé očekávali, že snová postava takových rysů bude nejspíše božská, nikoli, že každá snová postava bude taková. – Autorka má za to, že „prostí lidé božský sen ... zakoušeli ... určitě méně často než ti nejvyšší“ (s. 12), ačkoli její zdroje – v souladu s antickými prameny – uvádějí, že tzv. božským nebo prediktivním snům prostých lidí byl jen věnován podstatně menší kredit, zejména týkaly-li se celé komunity, protože tu nereprezentovali oni, ale právě „ti nejvyšší“. – Na s. 20 se říká, že inkubační „praktiky byly v Řecku pěstovány od nejstarších dob“, ač to na následující straně autorka zpřesňuje, že se tak dělo až od 5. stol. př. n. l. – Na s. 27 se uvádí, že hippokratovský autor „prognostické sny spojuje s předvídáním faktorů jako je ‚přesycení přirozenými látkami či jejich nadměrné vylučování anebo nezvyklé změny.‘“ To nechápu, protože citované faktory byly v antice považovány za indicie, které mluvily proti prognostickému charakteru snu. – Na s. 16 stojí, že „u Řeků vždy převažovaly sny ve formě přímého zjevení“ (s. 16). To je dosti sporné, ale o to nejde, protože uvedenou větu navrhl jako hypotézu italský badatel del Corno; kdyby to autorka dokázala formulačně zohlednit, neměl by jí kdo co vyčítat. – Když naopak na s. 22 uvádí zřízení Asklépiova kultu v Athénách slovem „údajně“, zpochybňuje tak něco, co zpochybňováno nebývá, protože bohův příchod do města jasně dokládají jak literární a epigrafické dokumenty, tak archeologické nálezy.

Prohloubit by zasluhoval přístup k primárním pramenům, kterých autorka využila jen nezbytné minimum (viz seznam na s. 41). Často se spokojila s tím, že jen převyprávěla obsah pramenů, které převzala ze sekundární literatury. Někdy se dokonce ani nenamáhala ověřit citace z děl, která jsou přístupná v českých překladech, a citovala je ze zdroje sekundárního (s. 18: Artemidóros; s. 24: Cicero). O menší orientaci v primárních pramenech svědčí i tvrzení typu o „Serviusovi a jeho komentované edici *Aeneidy*“, ač Servius tuto knihu needitoval, nýbrž jen komentoval. V tomto ohledu je také zavádějící název práce, která nemapuje sny v celé antice (což by se bez znalosti širokého spektra primárních pramenů neobešlo), dokonce ani v době klasické, nýbrž jen část oneirologické tradice (což nikde není řečeno ani vysvětleno).

Konečně poslední typ připomínky. Autorka ve své práci většinou jen převypravuje prameny nebo badatelské pozice. Dělá to vesměs docela dobře a chytře, ale jen velmi málokdy jde hlouběji pod povrch a sama aktivně odhaluje problémy a formuluje otázky a pokusy o jejich odpovědi. Přitom sama ví, že v případě hippokratovského spisu a Aristotelových pojednání takových problémů existuje hodně (s. 38). V bakalářské práci je takový přístup celkem v pořádku, ale pokud by autorka psát na vyšší úrovni, bude třeba v tomto ohledu přidat.

Všechny uvedené připomínky jsou nicméně spíše podružného a apelativního rázu a jejich hlavním smyslem je poskytnout autorce zpětnou vazbu. Nic tedy nemění na celkově pozitivním obrazu práce. Bakalářské práci Karolíny Karnošové navrhuji velmi dobrou dvojku, případně i jedničku, pokud si u obhajoby povede hodně dobře.

